

Stockholm d. 30 maj 2016

Registratorn
Justitiedepartementet
Rosenbad 4
103 33 Stockholm

Yttrande från Katolska biskopsämbetet, Stockholms katolska stift, över slutbetänkandet av Utredningen om utökade möjligheter till behandling av ofrivillig barnlöshet

Katolska kyrkan i Sverige vill, genom Biskopsämbetet, på eget initiativ ge synpunkter på slutbetänkandet Olika vägar till föräldraskap.

Sammanfattning

- Vi avstyrker förslaget att man bör avskaffa kravet på genetisk koppling och tillåta assisterad befruktning med enbart donerade könsceller inom svensk hälso- och sjukvård.
- Vi tillstyrker uppfattningen att surrogatmoderskap inte bör tillåtas inom svensk hälso- och sjukvård.
- Vi tillstyrker slutsatsen att kommersiella surrogatarrangemang i utlandet bör motverkas på olika sätt.

Bakgrund till vårt ställningstagande om assisterad befruktning med enbart donerade könsceller

Ofrivillig barnlöshet är ett sorgligt faktum för många par som önskar att ta emot livets stora gåva och vill älska och fostra ett barn. Med rätta bör vården tillhandahålla behandlingar mot ofrivillig barnlöshet som ger dessa par ökade möjligheter att få barn. Men eftersom dessa behandlingar i fråga också berör en tredje part, d.v.s. barnet – och i förlängningen även andra människor och samhället i stort – måste nya metoders etiska konsekvenser alltid sättas i ett större sammanhang. Katolska kyrkan menar, att nya tillämpningsmetoder aldrig får äventyra människovärdet.

Katolska kyrkan har en positiv grundhållning till vetenskap och forskning inom medicinens område. Dock menar vi att dessa kunskaper och färdigheter måste hanteras ansvarsfullt och med djupaste respekt för varje mänsklig varelses okränkbara värde, kring vilket vi resonerar som följer:

Varje människoliv börjar vid befruktningen då de manliga och de kvinnliga könscellerna möts, smälter samman och ger upphov till en ny genotyp, en ny mänsklig organism med en egen genetisk identitet. Befruktningen utrustar det lilla embryot med en aktiv potentialitet, dvs. en inre självdrivande process som leder till att det kan utvecklas, utifrån sina egna betingelser, som en organisk enhet fram till födelsen och vidare till

KATOLSKA BISKOPSÄMBETET

vuxen ålder. Rent fysiskt blir därför embryot inte en människa utan är – ända från första början – en människa i vardande. Likaså kan man säga att varje vuxen människa är ett embryo som vuxit till sin fulla biologiska potentialitet. Därför anser vi att det mänskliga livet bör respekteras och behandlas som okränkbart från tidpunkten då de manliga och kvinnliga könscellerna smälter samman och ger upphov till en ny genotyp. Vi kan därför aldrig ge vårt stöd till legalisering av en metod, som kommer att innebära att ännu fler mänskliga embryon kommer att skapas i laboriemiljö, eftersom endast en bråkdel av dessa kommer att ges chansen att utvecklas till en människa. Resten kommer, liksom i dag, att förstöras eller användas till forskning.

Historien har visat upprepade gånger de oönskade konsekvenser som kan uppstå när samhället tillåter att människor behandlas enbart som medel, och inte som mål i sig. Därför anser vi att det är djupt oetiskt att framställa embryon vid assisterad befruktning som sedan används till forskningsändamål, förstörs i samband med själva behandlingen eller förstörs efter eventuell förvaring. Vi vill härmed vara tydliga med de långsiktiga risker som vi menar föreligger. Genom att tillhandahålla utökade möjligheter för assisterad befruktning med nya metoder och med jämna mellanrum justera lagen, när så bedöms behövas, löper vi risken att hamna på ett moraliskt sluttande plan som progressivt försvagar vårt gemensamma avståndstagande för ännu mer kränkande behandlingar, såsom kloning.

Barnets rätt till sitt ursprung och sin integritet

Utredningens förslag är att barn som kommer till utan genetisk koppling till sina föräldrar skall kunna få ta reda på sina biologiska föräldrars identitet genom att få del av uppgifter om donatorerna, när de fyllt 18 år. Det finns dock ingen lagstadgad skyldighet för föräldrar att berätta för sitt barn hur det kommit till. Enligt landets universitetskliniker är det endast en handfull personer som hittills hört av sig för att få uppgifter om vem deras donator är, trots att de första barnen som kom till med donerade könsceller är runt 30 år. Dessutom visar de tre undersökningar som gjorts i Sverige att färre än 20 procent av föräldrar med barn som kommit till med donerade könsceller berättat om detta för sina barn. Vi har med andra ord redan i dag ett icke försumbart antal personer som lever i den falska föreställningen om att de är biologiska barn till sina föräldrar. Är detta önskvärt?

Utredningen föreslår åtgärder för att underlätta för föräldrar att berätta för sitt barn om dess tillkomst, samt för donatorbarn att ta reda på eventuella donatorsyskon. Vi menar dock att det inte är logiskt att föreslå lagändringar som kommer att leda till att allt fler människor växer upp utan att vara medvetna om sina egentliga släktband, samtidigt som man medger att detta kan leda till negativa konsekvenser för den enskilda individen.

Övriga överväganden

Vi finner det anmärkningsvärt att utredningen helt har undvikit den centrala frågan om varifrån de donerade könscellerna skall komma. Redan i dag råder stor brist på donerade ägg, något som fått enskilda regioner att höja ersättningen till äggdonatorer markant, vilket föranlett experter att varna för risken att kvinnor donerar pga. ekonomisk vinning. Eller hoppas man, att övertaliga embryon från andra par, som genomgått provrörsbefruktning, skall användas? Detta framgår inte alls av slutbetänkandet.

KATOLSKA BISKOPSÄMBETET

Vi vill också framföra, att vi finner ordvalet "behov" i slutbetänkandets resonemang om infertilitetsproblematik och barnlöshet mycket olyckligt. Vi anser det synnerligen bekymmersamt att man i en offentlig utredning genomgående talar om barn som ett "behov". Det framstår då som om barn torde vara svaret på vuxnas "behov"; ett synsätt som rimmar illa med barnperspektivet, dvs. att sätta barn – och nya lagförslags konsekvenser för barn – i centrum.

Grundat i detta resonemang vill vi därför, liksom i vårt yttrande till utredningens första delbetänkande om ensamstående kvinnors rätt till assisterad befruktning, föreslå att adoption i högre grad framhålls som alternativ till ofrivilligt barnlösa.

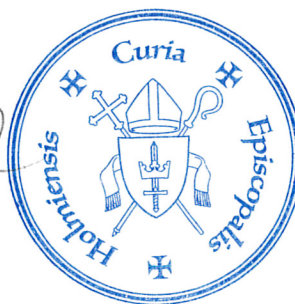
Utredningens ställningstagande om surrogatmoderskap

Vi finner utredningens resonemang om surrogatmoderskap i Sverige och utomlands synnerligen gediget och välunderbyggt. Samtliga resonemang samt slutsatsen att surrogatmoderskap fortsatt inte skall vara möjligt i Sverige, samt att utländska surrogatarrangemang skall motverkas, ställer vi oss helt och fullt bakom. Vår ståndpunkt vad gäller surrogatmoderskap grundas i vår övertygelse om människans okränkbara värde ända från första början (se ovan), samt barnets rätt att så långt det bara är möjligt att växa upp med sin mamma och pappa. Dessutom präglas Katolska kyrkan av sin omsorg för de svaga och för dem som inte kan föra sin egen talan, i detta sammanhang surrogatmammorna. Vi kommer därför aldrig att kunna gå med på vare sig att en kvinna skall användas som medel för någon annans vinning, eller att barn ända från första början planeras att tas ifrån sin mamma och helt därmed berövas sitt ursprung.

Stockholm som ovan

+ Anders Arborelius OCD

+ Anders Arborelius OCD
Biskop av Stockholms katolska stift

KATOLSKA BISKOPSÄMBETET

Postadress:
Box 4114
SE-102 62 Stockholm
Sweden

Telefon och fax:
Tfn +46 (0)8-462 66 00 (växel)
Fax +46 (0)8-462 94 25

Besöksadress:
Götgatan 68
Stockholm

Bankgiro:
594-7205

Hemsida:
www.katolskakyrkan.se